

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

59-1

Brno 2018

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 59
Volume 59

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada Editorial board	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Azu design, s. r. o.
Software Software	Adobe InDesign CC
Fotografie na obálce	Hlinsko – Kouty I. Oboustranně plošně retušovány hrot se čtyřmi přiloženými uštěpy (obr. 3, str. 23).
Cover Photography	Hlinsko – Kouty I. Bifacial point with four refitted flakes (Fig. 3, Pg. 23).
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design, s. r. o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2018
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2018 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

kultury s moravskou malovanou keramikou. Jednalo se o sídlištní jámu bez možnosti bližší funkční interpretace a zásobní jámu s charakteristickými podhlobenými stěnami. Nález kónického vývrtku ve výplni první z uvedených jam nepřímo prokazuje místní produkci kamenných broušených nástrojů.

Michal Přichystal

Resumé

Brno (Kat. Zábřovice, Bez. Brno-město), zwi-
scher der Straßen Přadlácká und Vranovská. Bei
der Rettungsgrabung im Raum zwischen der Straßen
Přadlácká und Vranovská wurde die Siedlung der Kul-
tur mit mährischen bemalten Keramik entdeckt.

HOSTĚNICE (OKR. BRNO-VENKOV)

**„Tomášková louka“, ppč. 274/5. Neolit–eneolit.
Výšinné sídliště. Záchranný výzkum.**

*Lokalizace: okolí bodu WGS-84: 49.2611889N,
16.7949433E.*

Během rekonstrukce lesní cesty roku 2017 severo-
západně Hostěnic – Lesní cesta K Lavečce, byly sle-
dovány zemní práce spojené se zásahy do dosud ne-
porušeného terénu. Zajímavým nálezem bylo několik
zlomků pravěké keramiky, vyzvednutých ze svrchních
hlín bez zjevných nálezových souvislostí na návrší
zvaném „Tomášková louka“. Nevýrazné střepy umož-
ňují svým vypracováním alespoň rámcovou dataci
do rozmezí neolitu a eneolitu.

Petr Kos

Resumé

Hostěnice (Bez. Brno-venkov), „Tomášková louka“.
Neolithikum–Eneolithikum. Siedlung. Rettungsgra-
bung.

IVANOVICE NA HANÉ (OKR. VYŠKOV)

„Spravedlnost“. Neolit. Sídliště. Povrchový sběr.

Lokalizace: GPS: 49.3154947N, 17.1273208E

Při povrchovém sběru na lokalitě „Spravedlnost“
východně od Ivanovic n. H., po levé straně silnice ve-
douce do Těšic, byly nalezeny zlomky blíže neurčené
pravěké keramiky a kamenná sekerka (obr. 3). Nálezy
byly předány do muzea ve Vyškově.

Petrografické posouzení neolitické sekerky z Iva-
novic na Hané:

Drobná kopytovitá sekerka o délce 6,4 cm, maxi-
mální šířce 3,9 cm a výšce 1,1 cm má hmotnost 49,7 g.
Na povrchu je světle zelenošedá, v Munsellově barevné
škále je její barva blízká odstínu GLEY 1 7/1. Tento
vzhled je však způsoben výraznou patinou, skutečná
barva horniny je vidět na drobných poškozených ostřích
způsobených zřejmě orbou. Zde je až černozeleň (podle
Munsella nejspíš GLEY 1 5G_2). Na patinovaném povr-
chu jsou zřetelné tmavší zelené a černé minerály, uspo-
řádané do protáhlých tenkých šmouh až jemných pásků,
které představují metamorfnní foliaci. Podle pozorování
pod stereomikroskopem jsou tyto tmavší akumulace tvo-
řeny jednak rudním (opakním) minerálem, jednak jeh-
ličkovitým amfibolem ze skupiny tremolit – aktinolit.
Magnetická susceptibilita horniny změřená příručním
kapametrem KT-6 je ale poměrně nízká, pohybuje se
jen kolem hodnoty $0,52 \times 10^{-3}$ SI. Lze tedy oprávněně
předpokládat, že rudní minerál je v naprosté převaze
ilmenit. Ojedinele byla zjištěna i drobná zrnka pyritu.

Použitou surovinu můžeme podle výše popsaných
znaků spolehlivě zařadit mezi metamorfované bazické
horniny neboli metabazity. O těchto horninách dnes
víme, že představovaly v mladší době kamenné napro-
sto dominující surovinu na broušené nástroje. V okolí
Ivanovic na Hané podle geologických map ovšem tak-
ové horniny ani v širokém okolí nevystupují, jedná se
tedy nepochybně o import z poměrně velké vzdálenos-
ti. Rozsáhlé výzkumy v minulých letech ukázaly, že
v České republice je několik zdrojů metabazitů, které
svým významem přesahují hranice České republiky
(Přichystal 2009). Pro Ivanovice na Hané je nejbližším
takovým zdrojem exploatovaným v pravěku těleso me-
tabazitů u Želešic jižně od Brna. Tato surovina se ale
liši vysokým zastoupením magnetitu a tudíž vysokou
magnetickou susceptibilitou (10–100× vyšší než u naší
sekerky). Můžeme ji tedy vyloučit. Nejrozsáhlejší zdroj
metabazitů, intenzivně těžený v neolitu a mající ce-
loevropský význam, byl zjištěn v roce 2002 v jižním
podhůří Jizerských hor mezi Tanvaldem a Jabloncem
nad Nisou. I když pro zcela spolehlivé zařazení námi
studované suroviny by bylo nutné provést leštěný petro-
grafický výbrus a ten studovat s pomocí polarizačního
mikroskopu a mikrosondy, na základě výše popsaných
znaků je velmi pravděpodobné, že se jedná o metabazi-
t z Jizerských hor. Podle radiometrických dat uhlíků
nalezených v těžebních jamách na lokalitách Jistebsko
(u Jablonce nad Nisou) a Velké Hamry (u Tanvaldu) pro-
bíhala těžba především od starší fáze kultury s lineární
keramikou až po počátek kultury s vypíchanou kerami-
kou (Šída a kol. 2014). Na základě distribuce suroviny
ale můžeme předpokládat, že k těžbě docházelo zřejmě
i později během celého období kultury s vypíchanou
keramikou a ve starším stupni kultury lengyelské.

Antonín Přichystal, Josef Unger

Literatura

Přichystal, A. 2009: *Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy*. Brno: Masarykova univerzita.

Šída, P. a kol. 2014: *Neolitická těžba metabazitů v Jizerských horách*. Opomíjená archeologie 3. Plzeň: Katedra archeologie Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni, 1–118.

Résumé

Ivanovice na Hané (Vyškov District), „Spravedlnost“. Neolithic settlement. Surface find. Axe from metabasite of the Jizerské hory type.

Obr. 3. Ivanovice na Hané (okr. Vyškov). Sekera. Metabazit typu Jizerské hory. Foto L. Plchová.

Fig. 3. Ivanovice na Hané (Vyškov District). Axe. Metabasite of the Jizerské hory type. Photo by L. Plchová.

JAMOLICE (OKR. ZNOJMO)

„Na rybníkách“, „V rakouských“. Neolit–eneolit. Náhodné nálezy. Povrchový průzkum.

Při povrchových průzkumech v uvedených tratích, v souvislosti s hledáním zaniklé vesnice patřící k blízkému hradu Tempelštejn, bývají nalézány ojedinělé kamenné artefakty. Do muzea v Moravském Krumlově byly předány dvě jádra (nepravidelné z rohovce typu Krumlovský les, varieta I a jednopodstavové ze stejné suroviny, variety II) a nevýrazný úštěp z krumlovského rohovce, variety I. Jedná se o první doklady pravěkých aktivit z neolitu až eneolitu a indikují možnost blízké lokality. Podle nálezce, majitele hradu p. D. Hamzy, se ojedinělé štípané artefakty našly i při pracích na samotném hradě, ale nebyla jim věno-

vána pozornost. Tato důležitá informace s velkou pravděpodobností znamená, že na místě zříceniny hradu se nacházelo pravěké výšinné sídliště, což vzhledem ke exponovaným a strategickým polohám hradů není nic neobvyklého (Český Krumlov, Hukvaldy, Lelekovice, Lukov, Sedlec a mnoho dalších; cf. Boris 2001; Ernée, Militký 1996; Kuča *et al.* 2006; Kučová, Kuča 2015; Langová 2013). Lokalita bude dále sledována.

Martin Kuča

Literatura

Boris, M. 2001: Pravěké Hukvaldy. *Pravěk* Nová řada 10/2000, 93–102.

Ernée, M., Militký, J. 1996: Pravěké osídlení hradního návrší v Českém Krumlově. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 9, 179–188.

Kuča, M., Kovář, J., Nývltová Fišáková, M., Přichystal, A. 2006: Lengyelské osídlení hradní ostrožny v Lelekovicích, okr. Brno-venkov. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* 91, 89–98.

Kučová, J., Kuča, M. 2015: Pravěké archeologické nálezy z katastru Sedlece, okres Třebíč. *Západní Morava* 20, 134–138.

Langová, J. 2013: Lukov (okr. Zlín). *Přehled výzkumů* 54(1), 181–182.

Resumé

Jamolice (Znojmo District), „Na rybníkách“, „V rakouských“. Neolithic–Eneolithic. Surface survey.

KUŘIM (OKR. BRNO-VENKOV)

Ulice Blanenská, parc. 2972/1. MMK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Lokalizace: S-JTSK – Y=602103 X=1147324, Y=602171 X=1147363, Y=602210 X=1147302 a Y=602132 X=1147275.

V průběhu budování nové sportovní haly (č. poz. 2972/1) bylo zachyceno několik objektů spadajících do období neolitu. V ploše skrývky se podařilo zachytit celkem 3 stavební jámy a pravděpodobně pec obsahující poměrně četný archeologický materiál. Průběh výzkumu velmi komplikovala mocná vrstva navážek (cca 1 m) a četné terénní zásahy v nedávné minulosti. Archeologické situace navazovaly těsně na recentní vrstvy a některé z nich byly velice mělké (cca 20 cm). Větší hloubky dosahovala pouze pec